

Τα υωρίοιθα

Η εξέλιξη αυτή αποτέλεσε σε σύγκριση με ένα παρελθόν αμφιβολιών και δισταγμών, αν είναι επιτρεπτή η βοήθεια προς μία χώρα της Ευρωζώνης, ένα αποφασιστικό βήμα σε μια νέα κατεύθυνση. Η ρήτρα της Συνθήκης, ότι τα κράτη μέλη της ΟΝΕ δεν είναι υποχρεωμένα να συμπαρίστανται σε κράτος που δεν μπορεί να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις του και ότι κάθε κράτος μέλος θα πρέπει μόνο του να αντιμετωπίζει τις όποιες δυσκολίες ξεπεράστηκε από τα πράγματα. Όπως και έπαψε να εφαρμόζεται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) η απαγόρευση να χρηματοδοτεί κράτη μέλη της ΟΝΕ που δεν μπορούν να εξασφαλίσουν δάνεια στις αγορές. Η αντίληψη ότι τα μέλη της ΟΝΕ έχουν κοινές επιδιώξεις, κοινά συμφέροντα και πρέπει να αντιμετωπίζουν από κοινού τους κινδύνους επικράτησε. Έγινε αποδεκτό, παρά τις ισχυρές αντιρρήσεις που υπάρχουν στην κοινή γνώμη πολλών κρατών, ότι η τύχη του ενός κράτους μέλους μπορεί να επηρεάσει τις τύχες των άλλων μελών και γι' αυτό απαιτείται μόνιμος συντονισμός και κοινές δράσεις.

υωρίοιθα

Η άλλη όψη της θετικής αυτής εικόνας είναι ότι τα βήματα που έγιναν δεν είναι αρκετά για να μετατρέψουν το χαλαρό σύστημα διοίκησης της ΟΝΕ σε μια οικονομική διακυβέρνηση ικανή να δρα αποτελεσματικά και μακροπρόθεσμα.

Η συμφωνία μεταξύ της ΟΝΕ και της Ελλάδας για την πολιτική, που οφείλει να εφαρμόσει η Ελλάδα, ώστε να της χορηγηθεί το σύνολο του δανείου, γνωστή, ως Μνημόνιο συντάχτηκε χωρίς να υπάρχει ικανοποιητική προετοιμασία και λειτούργησε με τρόπο ώστε να επιδεινώσει την κατάσταση. Το κύριο χαρακτηριστικό της ήταν ότι απαιτούσε από την Ελλάδα να αποκαταστήσει μόλις τρία

χρόνια δηλαδή μέχρι το 2013 μια δημοσιονομική της κατάσταση σύμφωνα με τις επιταγές των Συνθηκών, να περιοριστεί δηλαδή το έλλειμμα της απόσε 3%. Ταυτόχρονα να αυξάνει τα πρωτογενή πλεονάσματα σε γρήγορους ρυθμούς ώστε να εξοφλήσει το δάνειο της ONE μέχρι το 2016. Αυτοί οι όροι συνεπάγονταν περιορισμούς στις δαπάνες και επιδόσεις ως προς την αναπτυξιακή προσπάθεια που ξεπερνούσαν κατά πολύ αυτό που συνήθως μπορούν να επιτύχουν χώρες με πολύ καλύτερες προϋποθέσεις ανάκαμψης απ' ό,τι η Ελλάδα. Το Μνημόνιο δεν προέβλεπε ειδική ρύθμιση να αντισταθμίσει τις επιπτώσεις της περικοπής δαπανών στις επενδύσεις, όπως π.χ. τη δυνατότητα άντλησης των πόρων των διαθρωπικών ταμείων χωρίς να υπάρχει εθνική συμμετοχή. Το αποτέλεσμα ήταν η Ελλάδα να επιτύχει περιορισμό του ελλείμματος το 2010 κατά.....και το 2011 κατά.....λιγότερο. Όμως απ' ό,τι προβλεπόταν στο Μνημόνιο και να γνωρίσει μια πρωτόγνωρη ύφεση για τα χρόνια 2009-2011 συνολικά πολύ υψηλότερη εκείνης που καθόριζε το Μνημόνιο. Η ύφεση και η αβεβαιότητα ματαίωσαν τα όποια σχέδια επενδύσεων.

Οι εξωπραγματικές απαιτήσεις των δανειστών οφείλονταν στο κλίμα, που επικρατούσε στην Ένωση. Ήθελαν να επιδείξουν αυστηρότητα, ο δανεισμός της Ελλάδας να συνοδεύεται από όρους που θα απέτρεπαν οποιαδήποτε άλλη χώρα να μιμηθεί το παράδειγμά της. Βαθμιαία οι δανειστές αναγνώρισαν το υπερβολικό των απαιτήσεών τους. Μείωσαν το επιτόκιο και παρέτειναν την εξόφληση του δανείου αφήνοντας ανοιχτή τη δυνατότητα και άλλων βελτιώσεων. Η ζημιά όσον αφορά όμως την κοινωνική αποδοχή της σταθεροποίησης είχε γίνει. Επειδή οι

αρχικοί υπολογισμοί των δανειστών δεν μπορούσαν να επαληθευτούν και δεν επαληθεύτηκαν πριν από την καταβολή σχεδόν κάθε νέας δόσεως του δανείου πραγματοποιούνταν νέες διαπραγματεύσεις και εξαγγέλλονταν νέα μέτρα. Από το φθινόπωρο του 2010 θεσμοθετήθηκαν όλο και νέοι περιορισμοί που συντείνουν σε ένα κλίμα όλο και πιο έντονης αβεβαιότητας και ανασφάλειας. Ο πληθυσμός σχημάτισε την εντύπωση ότι η πολιτική συμπίεσης των εισοδημάτων δεν έχει τέλος, ότι οι επιβαρύνσεις αφορούν σχεδόν αποκλειστικά τους μισθωτούς, συνταξιούχους και ιδιοκτήτες των ακινήτων. Κατά την κοινή γνώμη οι κυρίως υπεύθυνοι για την αθλιότητα της δημοσιονομικής κατάστασης είναι όσοι δεν εντοπίστηκαν και δεν υποχρεώθηκαν να συνεισφέρουν. Αυτοί είναι όσοι αποφεύγουν να πληρώσουν φόρους ή έχουν ειδικά προνόμια που τους εξασφάλισε το πελατειακό και συντεχνιακό σύστημα. Το αποτέλεσμα ήταν ένα όλο και ογκούμενο κύμα διαμαρτυρίας. Γνωστοί για τις κινητοποιήσεις τους έγιναν στο εξωτερικό τα επαγγέλματα και οι εργαζόμενοι εκείνοι που προσπαθούσαν να αποτρέψουν τη μεταβολή ρυθμίσεων που εξασφάλιζαν ένα ευνοϊκό εισοδηματικό καθεστώς γι' αυτούς όπως για παράδειγμα οι ιδιοκτήτες ταξί, οι ιδιοκτήτες φορτηγών αυτοκινήτων, οι λιμενεργάτες ή οι υπάλληλοι δημοσίων επιχειρήσεων. Όμως πίσω από την προμετωπίδα αυτή υπήρχε η πλειοψηφία του πληθυσμού που επίσης διαμαρτύρονταν για τις νέες φορολογίες και τις περικοπές μισθών που επιβάλλονταν σε όλους ανεξαιρέτα, άσχετα από το ύψος των αποδοχών τους και την οικονομική τους κατάσταση αλλά και την ανεργία, την αβεβαιότητα και την αδυναμία να ανταποκριθούν στις οικονομικές τους υποχρεώσεις. Ενώ επιθυμούσε την τακτοποίηση της οικονομικής κατάστασης θεωρούσε όμως ότι πραγματοποιείται

χωρίς σχέδιο, χωρίς συνέπεια, πρόχειρα και με τρόπο που δεν συμβιβάζεται με την κοινωνική δικαιοσύνη.

Η χειροτέρευση της κατάστασης στην Ελλάδα οδήγησε από τις αρχές του καλοκαιριού του 2011 σε αναζήτηση επιπροσθέτων λύσεων. Η Γερμανία ζήτησε να συμμετέχουν στη νέα στήριξη της Ελλάδος και οι ιδιώτες δανειστές της, δηλαδή οι τράπεζες, οι επενδυτικές επιχειρήσεις και τα ασφαλιστικά ταμεία. Θα έπρεπε να παραιτηθούν ενός μέρους των απαιτήσεών τους. Η πρόσθετη χρηματοδότηση προς την Ελλάδα αποφασίστηκε στις 21 Ιουλίου 2011. Ήταν ύψους 109 δις ευρώ. Ο τρόπος πραγματοποίησής της ιδίως όσον αφορά τους ιδιώτες ήταν αρκετά περίπλοκος και γι' αυτό ασαφής. Το σημείο της ρύθμισης που συγκράτησε την προσοχή ήταν ότι οι ιδιώτες που θα ήθελαν να ανταλλάξουν τα ομόλογά τους με νέα ομόλογα εγγυημένα από το EFSF θα έπρεπε να αποδεχθούν τη μείωση των απαιτήσεών τους (κούρεμα) κατά 21%. Η συμφωνία της 21^{ης} Ιουλίου τελικά δεν εκτελέστηκε. Η Γερμανία, η Γαλλία αλλά και άλλες χώρες διαπίστωσαν, ότι τράπεζες εκμεταλλεύτηκαν τις ασάφειές της και τις δυνατότητες κερδοσκοπίας που δημιούργησε. Ζήτησαν γι' αυτό μια νέα ρύθμιση με πολύ σημαντικότερη συμβολή των ιδιωτών στη μείωση του χρέους, δηλαδή ένα πολύ μεγαλύτερο κούρεμα των απαιτήσεών τους. Οι σχετικές διαπραγματεύσεις κατέληξαν στις αποφάσεις της Συνόδου Κορυφής της Ευρωζώνης στις 23 και 25 Οκτωβρίου. Η Ελλάδα συμμετείχε στις διαπραγματεύσεις αυτές μόνον τυπικά. Οι κύριοι πρωταγωνιστές η Γερμανία και Γαλλία είχαν την αποκλειστική πρωτοβουλία για τις λύσεις.

Είναι οι λύσεις αυτές ικανοποιητικές. Αναμφίβολα η απόφαση περικοπών κατά 50% των απαιτήσεων των τραπεζών και ασφαλιστικών επιχειρήσεων κατά της Ελλάδας από τα ελληνικά ομόλογα που κατέχουν αποτελεί μια σοβαρή βοήθεια για να καταστεί βιώσιμο το ελληνικό χρέος. Όπως και η απόφαση να ενισχυθεί το EFSF ώστε να στηρίξει τη δυνατότητα των κρατών μελών της Ένωσης να δανείζονται από τις αγορές, βελτίωσε τις δυνατότητες της Ευρωζώνης να χειριστεί την κρίση χρέους. Όσον αφορά την ανακεφαλαίωση των τραπεζών η Σύνοδος αποφάσισε να απαιτήσει από 70 περίπου τράπεζες να αυξήσουν το κεφάλαιο της στο 9% των υποχρεώσεών τους αφού επανεκτιμήσουν τα ομόλογα που κατέχουν στην τρέχουσα αγοραία αξία. Η όλη διαδικασία θα πραγματοποιηθεί υπό την επίβλεψη της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Αρχής (EBA).

Οι λύσεις αυτές μόνον αποτελούν μια μερική αντιμετώπιση του προβλήματος του χρέους. Θα χρειαστούν μελλοντικά και νέες παρεμβάσεις. Η μείωση των απαιτήσεων των τραπεζών μαζί με άλλα μέτρα υπολογίζεται ότι θα μειώσουν το ύψος του χρέους στο 120% του ΑΕΠ το 2020. Ένα χρέος αυτού του επιπέδου είναι διπλάσιο εκείνου που προσδιορίζεται ως το ανώτατο επιτρεπτό από τις Συνθήκες. Θα χρειαστεί λοιπόν και περαιτέρω μείωση. Ας σημειωθεί ότι χώρες όπως η Ιταλία και το Βέλγιο που έχουν χρέος περί το 120% του ΑΕΠ συναντούν σήμερα δυσκολίες. Η απόφαση σε σχέση με την ανεύρεση κεφαλαίων για το EFSF είναι ασαφής. Θα χρειαστεί να υπάρξουν νέες διαπραγματεύσεις και αποφάσεις. Η απόσταση μεταξύ των 1,4 τρις που επιδιώκει η Γαλλία και των 440 δις που θεωρεί η Γερμανία ως ικανοποιητικά είναι μεγάλη. Οι ασάφειες, οι διαφωνίες, οι ημιτελείς λύσεις δείχνουν ότι τα κύρια

Γερμανία περίπου 100, διότι το ανατολικό τμήμα της είναι φτωχό². Το σύνολο της αναγκαίας σύμβασης για την εξισορρόπηση των εισοδημάτων θα έφτανε περίπου τα 200 δις ευρώ ετησίως. Είναι ένα ποσό εξαιρετικά υψηλό. Θα συνεπαγόταν αλλαγές στη φορολογία των κρατών μελών και αύξηση των εισοδημάτων της Ένωσης. Ο μεγαλύτερος κίνδυνος όμως θα ήταν οι μεταβιβάσεις αυτές να μην αξία συστηθούν στις χώρες της περιφέρειας. Να μονιμοποιηθεί έτσι το χάσμα ανάμεσα στο Βορρά που παράγει και το Νότο που καταναλώνει, όπως συνέβη στην Ιταλία. Η λύση μιας νέας ομοσπονδιακής οργάνωσης με μεταβιβάσεις πόρων δεν γίνεται αποδεκτή από τις περισσότερες χώρες της Ένωσης. Θεωρούν το υπάρχον σύστημα της ενίσχυσης των πιο φτωχών περιοχών με διαρθρωτικά προγράμματα και ειδικές επιδοτήσεις λιγότερο δαπανηρό και πιο αποτελεσματικό. Με αυτό το σύστημα το 2009 η Γερμανία κατέβαλε 6.358 εκ. ευρώ, το μεγαλύτερο ποσό, και η Ελλάδα εισέπραξε 3.121 εκ. ευρώ, τη δεύτερη κατά σειρά μεγέθους ενίσχυση³.

Μια άλλη λύση, που συζητήθηκε πολύ στην Ελλάδα με αφορμή την ελληνική κρίση είναι η έκδοση ευρωομολόγων για να καλύπτει κάθε χώρα τις ανάγκες δανεισμού της. Η Ελλάδα δεν θα ήταν στην περίπτωση αυτή υποχρεωμένη να εκδίδει δικά της ομόλογα και να εξαρτάται από την κρίση των αγορών. Τα ευρωομόλογα που θα διέθετε θα απολάμβαναν την εγγύηση όλων των κρατών που θα ήταν αλληλέγγυα υπεύθυνα για την εξόφληση των χρεών της. Ένα τέτοιου τύπου ομόλογο θα είχε ως τελικό αποτέλεσμα τα

² Βλ. Le Monde 9.2.2010 Dossier σελ. 4.

³ Spiegel τεύχος 31/2011 σελ. 66.

αναπτυγμένα κράτη να πληρώνουν χωρίς οποιοδήποτε περιορισμό τα χρέη των άλλων κρατών. Η λύση αυτή δεν είναι αποδεκτή από τα περισσότερα κράτη. Για να την αποδεχθούν θα απαιτούσαν το δικαίωμα να ελέγχουν την οικονομική πολιτική των ασθενέστερων κρατών και να ακυρώνουν όποια μέτρα θεωρούσαν άσκοπα ακόμη και αποφάσεις Κοινοβουλίων. Η ομοσπονδία θα εξελισσόταν σε μονοκρατορία της χώρας με τους περισσότερους πόρους, ώστε να προλαμβάνει τους τυχόν κινδύνους γι' αυτήν.

Στη συζήτηση για τα ευρωμόλογα έχει επίσης επισημανθεί, ότι ευρωμόλογα που θα εκδίδονται από την Ε.Ε. θα έχουν υψηλότερα επιτόκια από εκείνα που πληρώνουν ορισμένες ανεπτυγμένες χώρες. Αυτές θα ήταν υποχρεωμένες να δανείζονται πιο ακριβά απ' ό,τι σήμερα, μια αλλαγή, την οποία δεν είναι διατεθειμένες να δεχτούν.

Προτάθηκε επίσης τα μέλη της Ευρωζώνης να προβαίνουν στην από κοινού έκδοση ομολόγων για το 60% του ΑΕΠ τους, για το ποσοστό δηλαδή το οποίο κατά τις Συνθήκες είναι επιτρεπτό να δανειστεί μια χώρα. Για τη σύναψη δανείων που δεν συμπεριλαμβάνονται σ' αυτό το ποσοστό τα κράτη μέλη θα εκδίδουν εθνικά ομόλογα, για το ποια θα είναι αποκλειστικά υπεύθυνα. Αλλά και αυτή η λύση για να λειτουργήσει προϋποθέτει ότι θα υπάρχει στην ΟΝΕ μια πολύ στενότερη παρακολούθηση των οικονομικών εξελίξεων σε κάθε κράτος μέλος απ' ό,τι σήμερα, ώστε να μην επιβαρυνθούν όλοι από τα λάθη τους. Η προτεινόμενη λύση ελάχιστα άλλωστε βοηθά χωρίς όπως η Ελλάδα, του οποίου το χρέος φτάνει το 150% του ΑΕΠ περίπου. Οι δυσκολίες δανεισμού τους προκύπτουν επειδή έχουν υπερβεί

Η νέα «συμφωνία» της 9^{ης} Δεκεμβρίου δεν περιέχει νέους κανόνες. Αποτελεί μια ανακεφαλαίωση όλων των ρυθμίσεων που αποφασίστηκαν από το Φεβρουάριο του 2011 μέχρι το Δεκέμβριο και περιέχονται σε διάφορα κοινοτικά κείμενα όπως η συμφωνία Euro+ του Μαρτίου του 2011. Τον Φεβρουάριο του 2011 είχε παρουσιαστεί υπό τον τίτλο «Σύμφωνο Ανταγωνιστικότητας» ένα σχέδιο για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης με κέντρο βάρους τη δημοσιονομική πειθαρχία. Το υποστήριζαν τότε κυρίως η Γερμανία και η Γαλλία, το επεξεργάστηκαν στη συνέχεια διάφορα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Προστέθηκαν σ' αυτό αργότερα υπό τον τίτλο "Ausbau der Stabilisierungsinstrumente" κανόνες για την αντιμετώπιση της κρίσης χρέους και τη λειτουργία νέων θεσμών όπως το EFSF. Προέκυψε ένα σύνολο ειδικών ρυθμίσεων. Με την τελευταία απόφαση της Ευρωζώνης του Δεκεμβρίου όλες οι ρυθμίσεις αυτές διαμορφώνονται σ' ένα σύνολο και παρουσιάζονται ως μια συγκροτημένη πολιτική. Αφορούν όμως πάντα δύο συγκεκριμένα θέματα τη δημοσιονομική πολιτική των κρατών μελών και τον τρόπο χρηματοδότησης των κρατών μελών που χρειάζονται βοήθεια. Hinsichtlich "der engen politischen Koordinierung und der verstärkten Steuerung der Euro- Währungsgebiets" ist die gemeinsame Erklärung wortkarg. Die Beteiligten verpflichten sich auf eine gemeinsame Wirtschaftspolitik hinzuarbeiten "Die

Steuerungsstrukturen des Euro-Währungsgebiets werden verstärkt” indem “mindestens zweimal im Jahr reguläre Tagungen des Euro-Gipfels” stattfinden.

Η απόφαση των χωρών της Ευρωζώνης “Schritte in Richtung auf eine stärkere Wirtschaftsunion zu unternehmen“ δεν διευκρινίζει τον τρόπο με τον οποίο η νέα διακυβερνητική Συνθήκη θα εφαρμόζεται ταυτόχρονα με τις υπάρχουσες Συνθήκες. Είναι μια ασάφεια που θα προκαλέσει δυσκολίες. Η Μεγάλη Βρετανία έχει ήδη δηλώσει ότι δεν συμφωνεί τα υπάρχοντα ευρωπαϊκά όργανα, όπως η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ή το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο να απασχολούνται με θέματα, που προκύπτουν από τη νέα διακυβερνητική συμφωνία.

Οι αποφάσεις του Δεκεμβρίου, αν και αποτελούν ένα σημαντικό βήμα για να αντιμετωπισθούν προβλήματα της Ένωσης που ανέδειξε η κρίση, δεν συνιστούν την τομή που είναι αναγκαία.

Η εμμονή στη δημοσιονομική πειθαρχία που αποτελεί το κύριο χαρακτηριστικό των αποφάσεων του Δεκεμβρίου παραβλέπει ότι η κρίση δεν έχει ως κύρια αιτία την αδιαφορία των κρατών-μελών της Ευρωζώνης προς τους υφιστάμενους κανόνες για το ύψος του ελλείμματος του προϋπολογισμού και το ύψος του δημοσίου χρέους. Η αιτία είναι η διαφορά

επιπέδου ανταγωνιστικότητας μεταξύ των κρατών μελών, τα ελλείμματα και τα πλεονάσματα στο ισοζύγιο πληρωμών που προκαλεί αυτή η διαφορά. Οι χώρες που δεν είναι ανταγωνιστικές σωρεύουν ελλείμματα και χρέη. Οι χώρες που είναι ανταγωνιστικές εξασφαλίζουν πλεονάσματα και απαιτήσεις κατά των υπολοίπων. Η δημοσιονομική πειθαρχία δεν θα διορθώσει αυτή την κατάσταση.

επιπέδου ανταγωνιστικότητας μεταξύ των κρατών μελών, τα ελλείμματα και τα πλεονάσματα στο ισοζύγιο πληρωμών που προκαλεί αυτή η διαφορά. Οι χώρες που δεν είναι ανταγωνιστικές σωρεύουν ελλείμματα και χρέη. Οι χώρες που είναι ανταγωνιστικές εξασφαλίζουν πλεονάσματα και απαιτήσεις κατά των υπολοίπων. Η δημοσιονομική πειθαρχία δεν θα διορθώσει αυτή την κατάσταση.

στην Ένωση, η υπερχρέωση των περιφερειακών χωρών και η ανασφάλεια που είχε προκληθεί από τη χρηματοπιστωτική κρίση στις αγορές θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε νέες εξαιρετικά δυσάρεστες εξελίξεις με άμεσα αρνητικά αποτελέσματα στον τραπεζικό τομέα. Αφορμή ήταν η Ελλάδα που ήδη ήταν στο επίκεντρο της προσοχής των αγορών. Η νέα ελληνική κυβέρνηση που αναδείχθηκε στις εκλογές του Οκτωβρίου 2009 παρόλα τα αρνητικά μηνύματα δεν είχε όμως προετοιμαστεί για να χειριστεί την υπερχρέωση της χώρας. Αμφέβαλλε για τη σοβαρότητα της κατάστασης, δίσταζε αν θα πρέπει ν' απευθυνθεί για βοήθεια στην Ένωση ή στο ΔΝΤ και δεν είχε αποκαταστήσει μια στενή συνεννόηση με την Ευρωζώνη για να ελέγξει τις εξελίξεις. Η Ευρωζώνη αντέδρασε ταχύτητα όταν η Ελλάδα ζήτησε τον Απρίλιο του 2010 τη συμπαράστασή της. Αρχές Μαΐου χορηγήθηκε στην Ελλάδα μέσω διμερών δανειακών συμβάσεων με κάθε μέλος μια βοήθεια 110 δις. Αμέσως μετά αποφασίστηκε η σύσταση του προσωρινού Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (EFSF) με κεφάλαιο 440 δις ευρώ, τροποποιήθηκε η Συνθήκη, ώστε να καταστεί δυνατή η δημιουργία ενός μόνιμου μηχανισμού, τροποποιήθηκε το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης ώστε να αυστηροποιηθεί η δημοσιονομική πειθαρχία και δημιουργήθηκε ένα σύστημα παρακολούθησης των αγορών και των μακροοικονομικών εξελίξεων. Ο μόνιμος μηχανισμός χρηματοπιστωτικής σταθερότητας (EFSF) θεσμοθετήθηκε τον Μάρτη του 2011. Η Πορτογαλία και η Ιρλανδία δανείστηκαν από το EFSF τον ποσά.....για να μπορέσουν να αντιμετωπίσουν τις δυσκολίες δανεισμού τους από τις αγορές.

κατά πολύ το όριο του 60%. Αν το είχαν τηρήσει θα μπορούσαν να δανεισθούν άνετα με επιτόκιο πολύ χαμηλότερο εκείνου που καταβάλουν σήμερα.

Η έκδοση ευρωομολόγων έχει προταθεί επίσης με αφορμή την ανάγκη αύξησης των πόρων του προϋπολογισμού της Ένωσης. Τα ομόλογα θα καλύπτουν τις ανάγκες για την πραγματοποίηση μεγάλων έργων, που θα εξυπηρετούσαν περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες όπως δικτύων ενέργειας. Η ευθύνη της αποπληρωμής τους θα ανήκε στην Ένωση. Το ευρωομόλογο θα ήταν ένα χρήσιμο μέσο χρηματοδότησης, εφικτό και ανεξάρτητο από τα οικονομικά προβλήματα της κάθε χώρας μέλους. Στις προτάσεις αυτές δεν δόθηκε συνέχεια. Οι περισσότερες χώρες σε συγκέντρωση νέων εξουσιών στην Επιτροπή. Υπάρχουν προτάσεις σχετικές με την οικονομική διακυβέρνηση που εστιάζονται στη δημιουργία μιας νέας δομής χειρισμού των οικονομικών θεμάτων.